

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 4

Issue 1

Gödöllő
2008

A SZAKSZERŰ KÖRMÖZÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA: EGY TANULMÁNYÚT TAPASZTALATAI

Bűdi Károly

Szent István Egyetem, Mezőgazdasági- és Környezettudományi Kar

2103 Gödöllő, Páter Károly út 1.

bk-roy@freemail.hu

Összefoglaló

A szerző V. évfolyamos agrármérnök hallgató, akinek egyetemi tanulmányai során volt alkalma megismerkedni a szarvasmarha lábvég-ápolásának kis- és nagyüzemi menetével, mind határainkon belül, mind azokon kívül. 2006. szeptember és november hónapokban szakmai tanulmányúton vett részt Ausztriában, ahol lehetősége volt tanulmányozni az osztrák körmözés gyakorlatát. Jelen cikkében a hazai és külföldi tapasztalatait hasonlítja össze.

The theory and practice of professional footcare: experience of a study trip

Abstract

The author is a 5-year agricultural engineer student at the Szent István University in Gödöllő. During his studies he had the chance to get to know the practice of cows' footcare on small as well as big farms in Hungary and abroad, too. From November to December in 2006 he participated in a professional grand, in Austria, where he could learn the Austrian practice of footcare. In present article he compares the Hungarian method to Austrian based on his experience.

A körmözés jelentősége

A körmözés vagy csülökápolás a teljes munkaművelet legfontosabb része. Azonban a mindennapi szóhasználat szerinti *körmözés vagy csülökápolás* csak abban az esetben megfelelő kifejezés a teljes munkafolyamatra, ha abba a *teljes lábvég ápolása* is beletartozik. Az egész műveletre tehát inkább a lábvégápolás a megfelelő kifejezés, míg a csülökápolás vagy körmözés elterjedtebb és elfogadható megnevezések. Fontos tehát, hogy azonos értelemben használjuk ezeket a kifejezéseket, és a szarvasmarha körmeinek ápolásán kívül a pártá és a csüd, valamint a fűkörmök tájékát is beleértjük a használt fogalomba.

Gyakorlati útjaim során a lábvégápolás munkafolyamatába beépülő körmözés műveletét tanulmányoztam alaposabban, melyet jelen cikkben ismertetek.

A lábvégeket rendszeresen ellenőrizni kell, hogy kiszűrhetők legyenek a lábvég megbetegedései, rendellenességei, szükség esetén pedig el kell végezni a lábvégek ápolását.

Fontos megjegyezni, hogy a legszakszerűbben végzett lábvégápolás sem old meg minden problémát, sőt a megbetegedéseket elsősorban megelőzni kell, és csak az esetlegesen kialakuló gyulladásokat kell kezelni. A megelőzés érdekében a *tartástechnológia kialakításánál* mindenképpen figyelembe kell venni a következőket:

- a köröm közötti bőrgyulladás elhelyezési, tartási körülményektől függő betegség,
- kötött tartásban kevesebb egyedet érint, kötetlen tartásban szinte minden állat fertőződhet,
- kötött tartásban a tünetek súlyosabbak, nagyobb mértékű szaruelváltozást okoz,
- kötött tartásban az első lábak körmei csak ritkán betegszenek meg,
- kötetlen tartás esetén az első végtagok is megbetegedhetnek,
- a pihenőboxok almozásához mészs, illetve szuperfoszfát alkalmazása csökkentheti a fertőzések számát.
- Higiénia! Takarítás! Fertőtlenítés!

A *laminitisz* előfordulása az esetek túlnyomó többségében takarmányozási hibára vezethető vissza. Különösen a hirtelen takarmányváltás veszélyes. Az ellés körüli időszakra kell odafigyelni, amikor a tehén szervezetének alkalmazkodnia kell a megváltozott körülményekhez:

- Szárazonállás alatt egyáltalán ne, vagy csak minimális mértékben etessünk abrakot.
- Ellés után fokozatosan emeljük az abrakadagokat.
- Mindig elegendő takarmány álljon a tehén rendelkezésére.

Veszélyes még a legelőre kihajtás időszaka is. Ekkor is gondoskodni kell extra tömegtakarmányról.

Az okszerű takarmányozás nem zárja ki a laminitisz előfordulását, de csökkenti a gyakoriságát. Ezenkívül növeli a tehenek élettartamát, és ráadásul nem is igényel többletkiadást.

A magyar és az osztrák gyakorlat eltérése nem jelentős, mindössze az alkalmazott kalodák különböznek.

A körmözést megelőző munkaműveletek: az állat kalodába terelése és rögzítése

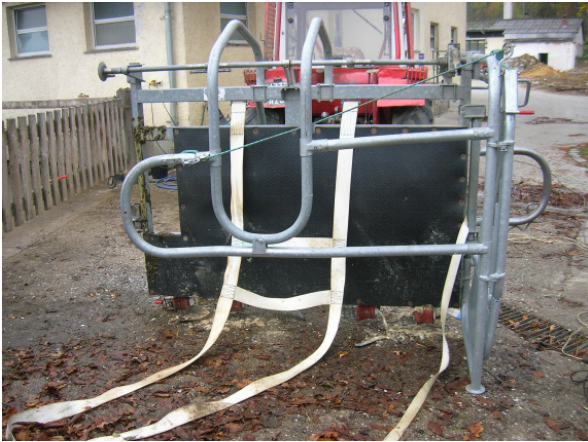
A. Magyarország

- 1) A kaloda fix elhelyezésű, általában a napi közlekedési útvonalhoz közel található.
- 2) A kívánt egyed kiválasztása és beterelése.
- 3) Az állat rögzítése:
 - a) A fej oldalirányú és függőleges rögzítése.
 - b) Az állat hosszirányú rögzítése.
 - c) A hashevederzet felhelyezése.
 - Az állat a rögzítés után a saját lábán áll.
- 4) A lábak rögzítése eltérő a mellső és hátulsó lábak esetében eltérő.
 - a) A mellső lábakat faléccel borított lábtartókra helyezik, melyek helyzete nem változtatható.
 - b) A hátulsó lábakat a körmözést végző szakmunkás a saját lábán tartja.
 - Egyszerre csak egy láb rögzíthető.

B. Ausztria

1) A kaloda megfelelő elhelyezése, az egyszerű beteretést szem előtt tartva (1. kép).

1. kép: A kaloda elhelyezése

Picture 1. Setting up the stocks

2. kép: Az állat beteretése

Picture 2. Driving the animal into the equipment

3) A kívánt egyed kiválasztása és beteretése (2. kép).

4) Az állat rögzítése:

a) A fej oldalirányú és függőleges rögzítése.

b) Az állat hossz és oldalirányú rögzítése, oldalhevederrel.

c) A hashevederzet felhelyezése, megfeszítése az állat függőleges irányú rögzítése érdekében.

5) A kaloda részleges megdőntése (30-45°) (3. kép).

3. kép: A lábak rögzítése

Picture 3. Fixing the legs of cows

- 6) A lábak rögzítése a kívánt helyzetben, párnázott lábtartókhöz szorító hevederzettel. (A lábak helyzete a körmözés során a munka igényeinek megfelelően változtatható.)
- 7) A kaloda döntésének befejezése.

A körmözés munkaműveletei

A körmözés alapja: a *köröm hosszának elbírálása*. Mivel a belső köröm formája, hosszúsága általában jobban megközelíti az ideális körmöt, mint a külső köröm, ezért ezt szokták alapul venni. Ez 7-8 cm-es hegyfalat jelent.

A funkcionális körmözés 3 lépése (Györkös, 1996; Bobok, 1991) (4.a-b. és 5. képek):

- 1) A belső köröm kialakítása.
 - a) A belső köröm megfelelő hosszának kialakítása: 7-8 cm a megfelelő hossz. A jó hossz beállításával kialakíthatjuk a megfelelő talpvastagságot.
Egyenes járófelület kialakítása: Az egyenes járófelületet először a belső köröm talpi részén kell kialakítani. Fontos, hogy az egyenes, egyenletes felület megfelelő szöget zárjon be a lábközépcsont hossztengelyével; ez stabil alátámasztást biztosít az állat számára. (Ez különösen kemény padozat esetében fontos.)
- 2) A külső köröm kialakítása.
 - a) A külső köröm hosszának kialakítása a belső körömhöz igazodva történik.
 - b) A külső köröm magasságát igazítsuk a belső köröm magasságához; itt mindig a stabil alátámasztási felület kialakítása a cél.
- 3) Köröm közötti hasadék kialakítása.

4.a. kép: A körmözés folyamata

Picture 4.a. The footcare process

4.b. kép: A körmözés közelről

Picture 4.b. The footcare process on closer view

Kuratív körmözés lépései:

- 4) Amennyiben a külső köröm sérült, akkor további szarurétegeket kell arról eltávolítani. Ebben az esetben a cél mindig a tehermentesítés; a súlyt minden esetben a belső körömre kell áthelyezni.
Ha ez egyszerűen, a szarurétegek eltávolításával nem lehetséges, akkor a belső körömre *protézist* kell felhelyezni.
- 5) A beteg szarut el kell távolítani. Itt két dologra kell feltétlenül odafigyelni:
 - a) Az összes beteg szarut el kell távolítani.
 - b) Az irhát sohasem szabad megsérteni.

5. kép: A kész köröm

Picture 5. The ready claw

Az állat kiengedése a kalodából

A. Magyarország

- 1) A hashevederzet eltávolítása.
- 2) A hosszirányú rögzítés feloldása.
- 3) A fej rögzítésének megszüntetése.

B. Ausztria

- 1) A kaloda részleges visszaállítása.
- 2) A lábhevederzet oldása, a fej függőleges mozgásának lehetővé tétele.
- 3) Az állat talpra állítása, ekkor a kaloda 70-80°-os szögben áll.
- 4) A hashevederzet meglazítása.
- 5) A kaloda teljes felállítása.
- 6) A hosszirányú rögzítés megszüntetése.
- 7) A fej teljes kiszabadítása.
- 8) Az állat teljes kiszabadítása a kalodából.

Irodalomjegyzék

B. Kovács A. (1977): A csülök ápolása és betegségei. Mezőgazdasági kiadó, Budapest.

Bobok E. (1991): Szakmai információk – Funkcionális lábvég ápolás és minőségi tejtermelés tapasztalatai Hollandiában: Felelős kiadó: Dr. Zsilinszky László, ügyvezető igazgató; Holstein-Fríz Tenyésztők Egyesülete, 3-18.

Györkös I. (1994): A lábszerkezet tenyésztési jelentősége növekszik. Holstein Magazin, 2. 1. 34-36.

Györkös I. (1996): Szarvasmarhák lábvégápolása és a sántaság megelőzése. Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet Herceghalom. www.atk.hu

Györkös I., Báder E. (2002): Csülökápolás és a sántaság megelőzése szarvasmarha-állományban. 2-57.

Horn P. (szerk.) (1995): Állattenyésztés I. Szarvasmarha, juh, ló. Mezőgazda kiadó, Budapest.